

Ева БАЛАЖЕВИЋ BALÁZSEVITY Éva

(Ментор: Оливера ГАЈИЋ
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за педагогију)

Универзитет у Новом Саду,
Учитељски факултет на
мађарском наставном језику
Суботица, Србија

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű
Tanítóképző Kar
Szabadka, Szerbia

evabalazevic@yahoo.com

УТИЦАЈ ИНДИВИДУАЛНИХ И СОЦИЈАЛНИХ ЧИНИЛАЦА НА РАЗВОЈ МУЗИЧКИХ ИНТЕРЕСОВАЊА УЧЕНИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Сажетак:

Основни циљ овог истраживања био је утврђивање услова и детерминанти настајања интересовања код ученика основношколског узраста. У складу са постојећом теоријском и емпиријском литературом о чиниоцима интересовања, пошли смо од претпоставке да на јављање одређених врста музичких интересовања, њихов интензитет и раширеност, утичу следећи чиниоци: а) индивидуалне карактеристике личности (пол, способности, знање, узраст); б) поједина социо-демографска обележја (социјално порекло, образовни статус родитеља, занимање родитеља, подстицаји у учењу); в) спољашњи агенси као што су: активно слушање музике, посећивање концерата, свирање музичког инструмента, похађање

музичке школе, певање у хору, учешће у КУД-овима. Добијени резултати су показали да музичка интересовања младих зависе од многих субјективних и објективних чинилаца. На једној страни су индивидуални фактори, личне склоности и афинитет према одређеним областима, а на другој социјални фактори, друштвене могућности, друштвени услови и подстицаји за задовољавање одређених потреба и интересовања. На основу свих резултата добили смо потврду алтернативне хипотезе, да музичка интересовања заузимају значајан статус у структури интересовања ученика основне школе.

Кључне речи: музичка интересовања, мотивација, интелектуалне и психомоторне способности, емотивни развој, породица, школа, индивидуални и социјални чиниоци, ученици основношколског узраста.

УВОД

Човек у свету у којем живи, долази у додир с разним особама, предметима и појавама. Све што га окружује може да га привлачи или одбија, или оставља индиферентним. У животу и у својој активности, већ према потребама, човек се усмерава према различитим садржајима. Специфична усмереност личности у избору или давању предности овом или оном садржају означава се као *интерес*. Задовољавање његових потреба омогућава одржавање његовог индивидуалног

живота, па се у вези с тим потребама јавља и интерес за све оно што доводи до њиховог задовољавања. Из свих тих потреба, произилазе како мотиви његовог деловања, тако и одговарајући интерес. Интереси детета мењају се према узрасту. Од интереса који је усмерен на најближе предмете и особе у околини, интерес прелази у току развоја на оно што је везано за забавну активност, професионално занимање одраслих и друге друштвене активности. У даљем развоју, нарочито у школском периоду, интерес се све више усмерава на одређене активности, особе, ствари.

У васпитном раду, у циљу постизања потребног контакта с дететом, и ради активирања његових снага, треба водити рачуна о интересовањима, често и полазити од њих. То, међутим, не значи да образовно-васпитни рад треба просто надовезати на постојећа дечја интересовања, да увек, и једино, треба полазити од онога што дете хоће.

Представници теорије слободног васпитања и педагогије, пак мисле друкчије. Они траже да се у наставно-васпитном раду полази од дечјих интересовања, од онога што дете само хоће, што само одабере, не водећи при том рачуна о захтевима и потребама друштва, о факторима који су ван детета. Ако се деци – наглашавају представници овог схватања – задаци одређују споља, ако их одређује друштво или неко други, онда је то спутавање дечје индивидуалности, ометање њиховог слободног развоја. Активностима које полазе само од интересовања не може се развијати чврст карактер, јака воља. Оне чине да дете „још израна научи да избегава оно што није вештачки обавијено увесељавањем”. „Размажено дете које ради само оно што воли да ради, ето неизбежног резултата теорије васпитања помоћу интереса” (Dewey, оп. цит., стр. 6). Дете се, према томе не може бавити у своме животу само оним што је интересантно. Постоје у породици, школи, у друштву, послови који се морају обављати, а који не само што нису интересантни, него често и нису пријатни.

Настава се, дакле, не може заснивати само на дечјим интересовањима, не може ићи само за њима, с једне стране зато што интересовања деце нису често толико широка и разноврсна да би захватила све области, из којих треба, стећи знања, а с друге стране, деца се већ у току школовања морају навикавати на савладавање тешкоћа. Целокупни васпитно – образовни рад не може се темељити само на интересовањима која су деца испољила, него тај рад мора да усмерава дечја интересовања у одређеном правцу и да развија нова, друштвено и лично позитивна интересовања.

Усмеравања дечјих интересовања, отуда, постаје важан захтев. Усмеравање интересовања подразумева развијање интересовања и за оно чему дете у почетку није наклоњено.

Музика је за дете нарочито привлачна област интересовања, можда привлачнија од свих других, тако да оно и овде испољава све своје способности и склоности.

Дете свира и без савршенијих инструмената и пева без претходних изучавања песме као посебне уметничке гране. Оно ће често и само направити своје инструменте на којима свира, или бар верује да свира, као што ће импровизовати и безброј музичких мелодија и „музичких творевина“ које иначе никад и нигде није чуло.

Метод присиљавања детета да се посвети певању или свирању под строгим надзором учитеља показује се самим тим као штетан ако дете пре тога није само

испољило ни једну музичку склоност, а најмање ону за коју ми хоћемо да је има. Из превелике љубави родитељи би хтели (нарочито они наклоњени музици или који се њоме баве) да по сваку цену то исто интересовање пренесу и на своју децу, што их често стаје труда, брига а на крају чак и тешких разочарења. Слобода развијања и стваралачке иницијативе поставља се као подлога за подизање детета, које ће ићи у онолико брже и сигурније у колико му претходи јасно *опредељивање у слободи самог детета*. При овоме уопште није реч о извесним изузецима деце са чудотворним способностима тзв. Wunderkind-a, већ о нормалном – просечном детету које је, и уколико, сама природа обдарила снагом да *без ичијих утицаја свира и пева*.

Музика је не само говор него и једна најлепша песма која кроз дете и у наслону на дете чини најлепшу атракцију за сав људски род.

Дете треба озбиљно ценити и у овој области где иначе испољава у пуној мери његов смисао и интересовање за сва добра музичка прегнућа. У сваком случају не сме се потцењивати већ му треба дати ону музику и песму која га свог анимира и буди у њему животну радост. Дете тражи и у своме уобичајеном немиру ипак извесну уравнотеженост композиције, у сваком случају ону коју може поскакујући и да понавља било само или у друштву са другом децом.

За дете музика представља сам живот, оно тежи да је потпуно доживљава и на свој начин. Као што доживљава све што га окружује као покрет и повезује с њим у једну своју ритмичку игру, тако исто дете и све оно што је у њему, што осећа и што га покреће, исказује неким ритмичким покретом. Ништа погрешније од настојања извесних педагога да се тај ритмус природе детета укалупи у неке шаблоне и подвргне оним регулама које у ствари значе слепо потчињавање детета нашој вољи а не и усклађивање ритма и музике са његовим стварним потребама и жељама. За музичаре овде се пружа широко поље истраживачког рада, наиме да траже и да осете право дете, које је по себи једна неиспевана песма, које беспрекидно пева и тиме успоставља најинтимнију везу са спољним светом. Са том њему својственом музикалношћу дете савлађује и елементе говора везујући у једну нераздвојну целину мелодично – говорно и покретно – ритмичко са својим спољним изражајима покрета и ритма уопште.

Битно је на овом ступњу развика да дете у пуном изражају своје снаге потпуно доживљава музику, јер поступно развија своју специфичну музичку интелигенцију.

Нарочито истичемо важност музике уопште и њен више но благотворни утицај на дете и формирање његовог интелекта и карактера.

І ТЕОРИЈСКА ПОЛАЗИШТА

Интересовања су феномен који прожима све структуре људске делатности, појам који спада међу најфреквентније појмове свакодневне говорне комуникације, те је свима мање-више познат, на нивоу когнитивно-афективног искуства у значењу допадања или недопадања, прихватања или неприхватања, или пак усмеравања пажње и активности према одређеним објектима и ситуацијама.

Последњих година, повећан број критичких оцена о раскораку између друштвеног и научног значаја интересовања, као и повећан број анализа разлога недовољне проучености, у стручној педагошкој и психолошкој литератури указују на реafirмисање концепта интересовања у оквиру ових научних области.

Теоријске анализе значаја и улоге интересовања у васпитању започете у време пре конституисања педагогије (J. Locke, J. J. Rousseau, I. Kant, F. Herbart, J. Dewey, С. Л. Рубинштейн), актуелне су и данас. Суштинска питања која одређују сваку концепцију васпитања су иста и садржана су у дилеми: јесу ли интересовања дата или задата? Треба ли их у васпитном процесу следити или је на њихово формирање потребно утицати? Ова питања која се по правилу актуализују током реформских промена у клими преваспитавања улоге школе у развоју интересовања (концепција либералног и слободног насупрот теорији напора), откривају да су још увек недовољно јасна темељна питања природе и развоја интересовања.

У низу питања која у релацији васпитање – школа – развој интересовања могу бити предмет истраживања, ***предмет нашег истраживања је утицај индивидуалних и социјалних чинилаца на развој музичких интересовања ученика у основној школи.***

У оквиру наведене формулације теме настоје се утврдити могућности подстицања музичких интересовања ученика основне школе односно установити дејство одређених чинилаца на когнитивну, емоционалну и конативну компоненту интересовања ученика на наведеном подручју, а потом указати и на специфичности узрочно-последичне повезаности индивидуалних, социо-демографских, педагошких и психолошких чинилаца са њиховим музичким интересовањима.

Успешно бављење музиком у току школовања и касније, представља резултат деловања одређених, специфичних чинилаца. При томе мислимо на ниво и квалитет музичких, интелектуалних и психомоторних способности, специфичне особине и црте личности, степен и квалитет мотивисаности, индивидуалне карактеристике социјалног и емотивног развоја, социо-економски и културни ниво породице и начин и квалитет педагошког вођења ученика. У контексту садејства ових чинилаца мотивација представља битан елеменат успешног бављења различитим облицима музичке активности.

Познато је да на мотивацију детета да се ангажује у музичком учењу директно утиче очекивање успеха у музичкој делатности као и опажена субјективна вредност активности и ангажовања у њој. Очекивање успеха повезано је са тиме да ли дете приписује успех, односно неуспех, неким стабилним или променљивим чиниоцима. У вези са другим скупом варијабли – опаженом вредношћу активности, која је одређена како самом активношћу, тако и потребама личности, треба посебно настојати на развијању унутрашње вредности активности, уз, код деце углавном, постојећу вредност самог постигнућа и утилитарну вредност, а које су у нашем музичком школству често једини мотивациони чинилац.

На крају, неопходно је концентрисати се и на остале варијабле – сензорне способности, интелигенцију, црте личности, микросрединске музичке факторе, те их идентификовати у циљу утврђивања индивидуалних и социјалних чинилаца развоја музичких интересовања код деце. Занемаривање наведених чинилаца, већ на самом почетку музичког школовања, умањити ће ваљаност закључивања о дететовим могућностима и стога ставити под знак питања и доношење једне важне одлуке – постоји ли, уопште, спремност за учење музике.

АНАЛИЗА ДОСАДАШЊИХ НАУЧНИХ ИСТРАЖИВАЊА

У бројној психолошкој литератури може се наћи у поглављима о учењу да веома важну улогу у овом процесу играју интереси. Сматра се доказаним да је за школско учење, па и учење уопште, поред интелигенције, један од најважнијих фактора – интерес. Сматра се да интереси, попут катализатора, благотворно делују на процес учења и да је учење са интересовањем лакше (брже), а заборављање спорије. Треба знати да је овај процес повезивања далеко успешнији у оној материји која је за ученике интересантна него у оној која их не интересује.

Познавање интересовања треба да омогући одређени однос, став наставника и родитеља према њиховом развијању. Познавање интересовања детета омогућује родитељу или наставнику потпуније упознавање личности детета.

Многи аутори наглашавају значај интересовања за развитак личности.

Становишта о интересовању најиспољенија су у схватањима Ж. Ж. Русоа и његових многобројних идејних следбеника који полазе од претпоставке о претежно урођеним капацитетима детета и о потреби њиховог „природног”, „спонтаног” и „слободног” развоја.

Улога „спољашњих” чинилаца (културе, васпитања и образовања) сасвим се ограничава у формативном смислу, што се наглашава већ у првој реченици Русоовог „Емила”: „Све је добро кад излази из руку творца свих ствари, све се изопачује у рукама човековим” (1989). Ако се не омета дечји развој директним интервенцијама споља, дете ће само испољити све своје аутентичне способности, тежње и наклоности. Интересовање, дакле, већ постоји у детету и као такво оно је покретач целокупног развоја и основно полазиште тзв. слободног васпитања. „У интересу који код детета постоји – истиче Русо – је велики покретач, али и једини који води сигурно и далеко” (Rousseau, J. J., 1989., стр. 110).

Хербарт и његови следбеници посебно наглашавају улогу интересовања у настави. Главни задатак наставе, по њима, јесте развијање интересовања које би омогућило да знање, односно убеђење, пређе у вољу. У настави се не може остати на чињеницама, на појмовима, јер би то било мртво знање. Из знања се мора створити убеђење које чини мисаону подлогу за стварање воље. Стварање убеђења и прелажење убеђења у вољу треба да омогући „оно осећање”, које зовемо ИНТЕРЕС или МАР, осећање које мртвом склопу знанствених чињеница и појмова даје извесну ТОПЛИНУ, те тиме ствара ону ЖИВОСТ У ДУХОВНОМЕ КРЕТАЊУ од појединих чињеница ка појму и од појма ка појединим чињеницама”.

Интересовање је, по Ц. Дјују, идентификација нашега ЈА са неком идејом или објектом. Битно је, сматра он „да се јединка осети обузетом, потчињеном, придобијеном неком делатношћу којој она признаје извесну вредност”. Тако, по Дјују, човек се, интересујући се за неку активност, идентификује са њом, односно налази себе у њој.

Присутан је уједначен став великог броја аутора да се утицај породичне музичке стимулације на развој способности остварује и кроз само слушање музике, касније кроз заједничко певање и свирање, као и кроз подршку родитеља за бављење музиком. Карактеристике породичне средине која подстиче музички развој детета су: родитељи и браћа и сестре који певају заједно са дететом (Hallam, 2006 а); могућност да дете често слуша музику са техничких медија; дете има играчке музичке инструменте, има и инструмент на коме може да музицира.

Из датог прегледа истраживања чинилаца развоја интересовања може се

уочити следеће:

- а) да средински чиниоци у значајној мери диференцирају интересовања испитаника;
- б) њихово издвајање и испитивање показало се у највећем броју истраживања оправданим;
- в) од општих срединских фактора значајну улогу имају култура и друштвена структура као извори социјализације;
- г) агенси социјализације (посебно породица и школа) и утицаји других особа и ситуација најчешће се наводе као генератор разлика;
- д) биолошка и психолошка обележја личности (пол, узраст и успех ученика) су варијабле које такође диференцирају интересовања испитаника.

II МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Суочени са недостатком целовитије педагошко-психолошке теорије интересовања, а с друге стране са веома сиромашним емпиријским истраживањима интересовања у контексту васпитања и образовања, определили смо се за прилично широко постављен проблем истраживања. Први проблемски сегмент односи се на утврђивање интересног профила ученика за поједине наставне предмете. Други проблемски сегмент тиче се испитивања неких варијабли за које се претпоставља да су релевантни корелати музичких интересовања. При томе се мисли на ниво и квалитет музичких, интелектуалних и психомоторних способности, индивидуалне карактеристике социјалног и емотивног развоја, социоекономски и културни ниво породице и начин и квалитет педагошког вођења ученика. Трећи проблемски део односи се на утврђивање оних варијабли који имају највеће дејство на зависну варијаблу у погледу диференцирања испитаника по основу њихових музичких интересовања.

1. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања – у најопширинијем смислу – јесте испитивање утицаја индивидуалних и социјалних чинилаца на развој музичких интересовања ученика основношколског узраста. Оно обухвата проучавање музичких интересовања ученика (когнитивна, афективна и вољна компонента), односно испитивање повезаности индивидуалних, социо-демографских, педагошких и психолошких чинилаца са музичким интересовањима ученика основне школе. Тешко је замислити било ког учесника у васпитно-образовном процесу кога овај проблем не додирује. Сматрамо да се ученици, у зависности од својих интересовања, различито односе према садржајима школског учења, као што се иначе људи на различите начине односе према садржајима за које јесу или нису заинтересовани.

Истраживање је по карактеру теоријско и емпиријско са елементима валидације, експлорације и евалуације.

2. ЦИЉ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања био је да се утврди који су ти индивидуални и социјални чиниоци који утичу на развој музичких интересовања ученика. У оквиру истраживања, разматрала су се музичка интересовања ученика основне школе, и

то сагледавањем њиховог активног бављења музичким активностима, као што су: активно слушање музике, посећивање концерата, свирање на неком музичком инструменту, похађање музичке школе, певање у хору и сл. (вољни, конативни аспект), затим способност афективног доживљавања (емоционална компонента), као и естетског процењивања и вредновања уметничке музике (когнитивни аспект). У складу са циљем истраживања постављени су следећи задаци:

1. Установити (идентификовати) структуру музичких интересовања ученика основне школе;
2. Утврдити утицај индивидуалних карактеристика личности (пол, способности, знање, узраст) на развој музичких интересовања ученика;
3. Испитати утицај социо-демографских карактеристика (социјално порекло, образовни статус родитеља, занимање родитеља, подстицаји у учењу) на развој музичких интересовања ученика;
4. Испитати утицај појединих васпитно-образовних чинилаца на развој музичких интересовања ученика (школски успех, успех из предмета *музичка култура*, утицај наставника, посебно методички поступци које примењује у наставном процесу, и др.);
5. Утврдити које од наведених варијабли имају највеће дејство на зависну варијаблу у погледу диференцирања испитаника по основу њихових музичких интересовања.

Реализовање наведених циљева и задатака требало је да допринесе бољем разумевању индивидуалних и социјалних чинилаца музичких интересовања ученика основних школа. С обзиром на то да се музичка интересовања не јављају само као резултат сазревања већ и као резултат учења и активности појединца – увид у њихову повезаност може да послужи као основа за организовано деловање у правцу подстицања и развијања ових интересовања у циљу формирања естетске културе и развијања правилног односа према аутентичним уметничким и културним вредностима.

3. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

На основу постављеног проблема, предмета и циљева истраживања, као и методолошког приступа у овом истраживању, пошло се од општих и алтернативних хипотеза у циљу указивања на повезаност између индивидуалних, социо-демографских, педагошких и психолошких чинилаца као и њиховог утицаја на развој музичких интересовања ученика основне школе.

4. ВАРИЈАБЛЕ ИСТРАЖИВАЊА

Варијабле истраживања условно смо поделили на независне и зависне јер су се одређене варијабле, зависно од ситуације и сложености методолошког модела утврђивања њихових међусобних веза и односа јављале као: независне, зависне, интервентне и контролне.

Независне варијабле биле су:

Место становања (село-град као специфични социо-културни простор у коме се основна школа налази),

Пол**Школски успех** (завршетак првог полугодишта школске 2007/2008. године)**Пасивни социо-образовни статус** (стручна спрема родитеља, посебно за оца, посебно за мајку, социоекономски статус породице)

Главну истраживачку варијаблу, која има карактер зависне варијабле, чине **музичка интересовања ученика**: квалитативна димензија (врсте музичких интересовања) и квантитативна димензија (распрострањеност и интензитет музичких интересовања). У истраживање су укључена следећа музичка интересовања: слушање музике у слободном времену, посећивање концерата уметничке (класичне) музике, посећивање концерата на музичкој естради, праћење музичких емисија на телевизији, похађање музичке школе, чланство у неким од културно-уметничких друштава, певање у школском хору, учешће на музичким конкурсима и такмичењима.

5. МЕТОДЕ, ТЕХНИКЕ И ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

У оквиру неексперименталног модела истраживања примењени метод може се окарактерисати као дескриптивни и компаративни.

Од техника истраживања примењено је анкетање и тестирање.

За испитивање интересовања ученика сачињен је упитник који садржи укупно 38 питања. Највећи број питања је био затвореног типа са понуђеним одговорима. Мањи број питања у упитнику, био је дат у отвореној форми.

Први део упитника намењен је прикупљању података о персоналним и социо-демографским обележјима испитаника. Другим делом упитника прикупљени су подаци потребни за операционализацију варијабли музичких интересовања ученика.

Од испитаника је тражено да процене колико су поједини чиниоци утицали на њихова музичка интересовања (слушање музике у слободном времену, посећивање концерата уметничке (класичне) музике, посећивање концерата на музичкој естради, праћење музичких емисија на телевизији, похађање музичке школе, чланство у неком од културно-уметничких друштава, певање у школском хору, учешће ма музичким конкурсима и такмичењима). Своје одговоре испитаници су за сваку тврдњу означавали знаком X у ком степену се са њом слажу, односно не слажу. Користили смо петостепену скалу са средњом алтернативом (неодлучан сам и никада). Одговор се давао заокруживањем једног или више понуђених одговора.

За попуњавање овог упитника било је потребно време у трајању од једног наставног часа (45 минута).

Овим истраживањем обухваћено је 345 ученика петих и седмих разреда двеју основних школа (једне градске – основна школа „Јован Микић” и друга приградска основна школа „Свети Сава” – Александрово).

Оволики број испитаника планиран је већ у пројекту истраживања због тога што се на бази искуства из претходних истраживања желело постићи да од свих посматраних варијабли буде довољно у смислу да се с аспекта статистичке оправданости, прикупљени подаци могу равноправно третирати. Но након прелиминарног детаљног прегледа сваког појединог попуњеног упитника (приликом кодирања још пре уношења у базу података) за један број упитника се утврдило да су неупотребљиви, па је тако узорак у неколико смањен (N=329).

За испитивање интелигенције испитаника употребљене су Равенове прогресивне матрице (ПМ – 38). Намењене су мерењу опште интелигенције основношколске (ученика виших разреда) и омладинске популације.

Ради упознавања основних црта личности, коришћен је тест личности – Профил индекс емоција (ПИЕ) који нам на специфичан начин даје низ података о одређеним основним цртама личности и унутрашњим конфликтима.

6. НИВОИ СТАТИСТИЧКЕ ОБРАДЕ ПОДАТАКА

У анализи добијених резултата коришћени су статистички подаци:

- 1) Графичко - табеларно приказивање резултата
- 2) Тестирање значајности разлике аритметичких средина Т - тест вредности (Т)
- 3) Постигнућа на Равеновим Прогресивним матрицама (ПМ - 38)
- 4) Тест личности – Профил индекс емоција (ПИЕ)

III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

1. СТАТУС МУЗИЧКИХ ИНТЕРЕСОВАЊА У СТРУКТУРИ ИНТЕРЕСОВАЊА УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

На основу одговора деце на питања о разноврсним активностима везаним за музику којима се деца баве и која су нам служила као индиректан показатељ њиховог музичког интересовања, добили смо следеће податке (који се могу видети у табелама 1 и 2): само 3% испитане деце уопште не слуша музику у слободно време, свега 8,2% слуша уметничку музику а у највећем броју слушају забавну музику (66,26 %) и диско и техно музику (36,47%) . На основу ових података може се установити да ученици овог основношколског узраста у недовољној мери слушају уметничку (класичну) музику.

	f	%
Да	318	96.7
Не	10	3.0
Укупно	328	99.7
Недостају	1	0.3
Укупно	329	100.0

Табела 1 Слушање музике у слободном времену

Врста музике	N	%
Уметничка	27	8.2
Народна, изворна, староградска	63	19.14
Забавна	218	66.26
Новокомпонована	75	22.79
Диско и техно	120	36.47
Поп музика	81	24.62
Рок музика	66	20.06
Џез	12	3.64
Нешто друго	25	7.59

Табела 2 Коју врсту музике деца слушају

Испоставило се да одлажење на концерте представља пре спорадичну и махом случајну појаву, неретко обавезу, него циљем усмерено музичко образовање деце (табела 3). Свега 4,6% деце редовно одлази на концерте, 21,4% концерте посећује понекад, а чак 74% готово никада не упражњава ову врсту активности. Ученици који концерте уметничке музике ипак посећују, то чине најчешће са својим родитељима (19,1%), са другарима ређе (5,5%); њих двоје изјављује да на концерте одлази са наставницима, а једна особа на те концерте одлази са неким другим (табела 4). Оваква ситуација сугерише важност родитеља као агенаса социјализације, па и када су у питању интересовања за музику.

		ПОСЕЋУЈЕ КОНЦЕРТЕ			Укупно
		Да	Не	понекад	
ПОЛ	Мушки	5	129	41	175
	Женски	10	113	29	152
Укупно		15	242	70	327

Табела 3 Посећивање концерата уметничке музике поређано по полу

	f	%
Родитељи	63	19.1
Наставник музике	2	0.6
Другови	18	5.5
Неко други	1	0.3
Укупно	84	25.5
Недостају	246	74.5
Укупно	329	100.0

Табела 4 Структура подузорка оних који одлазе на такве концерте – са киме то чине

Концерте естрадне музике не посећује 38% ученика. Подједнак постотак њих одлази на концерте забавне музике, док на концерте народне музике одлази 20,4% узорковане деце.

Као најзаступљенија аудио-визуелно средства показали су се касете и CD (73,6%), затим телевизија (12,8%). На трећем месту по заступљености налази се радио (10,9%), а најмање ученика у подједнакој мери користи сва наведена аудио-визуелна средства (1,5%).

2. ПРАЋЕЊЕ МУЗИЧКОГ ПРОГРАМА НА ТЕЛЕВИЗИЈИ

Од музичких садржаја које телевизија нуди, ученици најчешће гледају емисије у којима се емитују спотови, плејбекови и разговори са извођачима (табела 5), а најмање прате концерте класичне музике (табела 6).

	f	%
Никада	45	13.7
Ретко	49	14.9
Неодлучан	20	6.1
Повремено	80	24.3
Често	122	37.1
Укупно	316	96.0
Недостају	13	4.0
Укупно	329	100.0

Табела 5 Фреквенције и проценат оних који прате спотове, плејбекове и разговоре са извођачима

	f	%
Никада	179	54.4
Ретко	86	26.1
Неодлучан	3	.9
Повремено	27	8.2
Често	20	6.1
Укупно	315	95.7
Недостају	14	4.3
Укупно	329	100.0

Табела 6 Фреквенције и проценат оних који прате концерте класичне музике.

Овако слабо интересовање деце за концерте класичне музике може се објаснити на више начина. Пре свега, сама слаба заступљеност оваквих садржаја на телевизији, могла је умањити шансе да се деца за њих заинтересују. На другом месту, могуће је да средина (родитељи, наставници, вршњаци, друштво у целини) не поткрепљују такво понашање код деце и не подстичу децу да слушају класичну

музику. Као треће могуће објашњење јавља се сам узраст ученика, повезан са карактером такве музике која захтева пажњу, концентрацију и време у континуитету. Дobar статус данас има само народна и забавна музика, што је резултат велике пропаганде у средствима јавног информисања, посебно телевизије.

Композитори новокомпоноване народне музике искоришћавају је у интересу зараде новца и популарности, али на терет музике, не обраћајући пажњу на њен утицај на све људе, а нарочито најмлађе, који су му најподложнији.

3. ПРИКАЗ ШКОЛСКИХ И ВАНШКОЛСКИХ ДОДАТНИХ АКТИВНОСТИ ВЕЗАНИХ ЗА МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Да бисмо проценили колико ученици користе могућности за задовољавање својих музичких интересовања, испитали смо њихова учешћа у КУД – има, интересним групама, организацијама, удружењима и секцијама ван школе.

Према дистрибуцији одговора које смо добили можемо закључити да се ученици највише музички образују ван школе у културно-уметничким друштвима (58,8%), затим следи похађање приватних часова музике (свирање на појединим музичким инструментима 17,6%), док се 23,5% ученика определило за нешто друго.

У школски хор (табела 7) је укључена скоро четвртина испитаних ученика, њих 79 (23,9%), а 7% деце похађа музичку школу (табела 8). Додатно се музички образује, било у виду туторства, одлажења на часове или самоиницијативног вежбања 20,6% узорка, највише унутар разних културно-уметничких друштава (табеле 9 и 10). Чак трећина узорка учествовала је на некој врсти музичког такмичења, највише њих са школским хором (табеле 11 и 12). Када су упитана о мотивима музичког образовања 33,4% укупног узорка деце, или 81,5% оних који су одговорили, се изјаснило да то чине јер их интересује музика.

	f	%
Да	79	23.9
Не	246	74.5
Укупно	325	98.5
Недостају	4	1.5
Укупно	329	100.0

Табела 7 Структура узорка – фреквенција оних који певају у школском хору

	f	%
Валидни Да	23	7.0
Не	302	91.5
Укупно	325	98.5
Недостају	5	1.5
Укупно	330	100.0

Табела 8 Структура узорка – фреквенција оних који похађају музичку школу

	f	%
Да	76	23.0
Не	242	73.3
Укупно	318	96.4
Недостају	11	3.6
Укупно	329	100.0

Табела 9 Структура узорка – фреквенција оних који се додатно музички образују

		f	%	Валидни %
Валидни	К.У.Д.	40	12.2	58.8
	Приватни часови	12	3.6	17.6
	Нешто друго	16	4.9	23.5
	Укупно	68	20.7	100.0
Недостаје		261	79.3	
Укупно		329	100.0	

Табела 10 Структура подузорка оних који се додатно образују – где то чине

		f	%
Валидни	Да	109	33.1
	Не	212	64.4
	Укупно	321	97.6
Недостаје		8	2.4
Укупно		329	100.0

Табела 11 Учешће на музичким конкурсима и такмичењима

	f	%
Валидни	274	83.3
Такмичење на клавиру	6	1.8
Фолклор	17	5.2
Концерт у музичкој школи	9	2.7
Хор	23	7.0
Укупно	329	100.0

Табела 12 Структура подузорка оних који су учествовали на такмичењима

Увидом у ове податке о укључивању деце у разне ваншколске активности везане за музичко образовање можемо да одбацимо прву хипотезу истраживања да музичка интересовања не заузимају значајан статус у структури интересовања ученика основне школе. Другим речима, добијамо потврду алтернативне хипотезе да музичка интересовања заузимају значајан статус у структури интересовања ученика основне школе.

Кумулативни проценат оних који показују веће интересовање за музику од просека износи 31% испитаника. Овај податак нам служи као додатна потврда раније наведене хипотезе истраживања. Може се закључити да је у животима једне трећине популације музика „присутнија” у поређењу са прототипом неког „просека”.

4. УТИЦАЈ ИНДИВИДУАЛНИХ КАРАКТЕРИСТИКА ЛИЧНОСТИ НА МУЗИЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА

4.1. Утицај пола на музичка интересовања

Ни квадрат тестом је утврђена статистички значајна разлика у степену музичких интересовања у корист девојчица ($\chi^2=26.76$, $p<.05$) (табела 13)

	Вредност χ^2	df	Значајност двострана
Пирсонов χ^2	26.762 ^a	3	.000
Валидни случајеви	329		

Табела 13 Хи квадрат тест – интересовање за музику по полу

Незаинтересованих дечака је чак више од два пута више него што има незаинтересованих девојчица док је обрнута ситуација са подгрупом напросечно заинтересованих. Дечаци су претежно незаинтересовани или просечно заинтересовани за музику док је већина девојчица показала просечно или напросечно интересовање. Добијени резултат нас упућује да одбацимо нулту хипотезу да не постоји повезаност пола као индивидуалне карактеристике испитаника и музичких интересовања, односно да прихватимо њој алтернативну хипотезу по повезаности пола и музичких интересовања. Верујемо да је управо васпитање и традиционална подела на мушке и женске улоге, конкретно усмеравање женске деце на естетику и слободно испољавање емоција оно што је ову разлику изнедрило.

Анализа варијансе нам показује да девојчице у знатно већој мери слушају како концерте класичне музике ($F=16,322$, $df=1$, $p<.05$) тако и концерте других врста музике ($F=11,03$, $df=1$, $p<.05$), односно да више времена посвећују слушању музике од дечака. Оне такође и знатно чешће певају од дечака ($F=28,89$, $df=1$, $p<.05$). (табела 14)

		N	Аритметичка средина	Стандардна девијација	Стандардна грешка
Слушам снимке и преносе концерата класичне музике, опере, балет	мушки	146	1.84	1.070	.089
	женски	126	2.40	1.253	.112
	Укупно	272	2.10	1.191	.072
Слушам снимке и преносе концерата осталих врста музике	мушки	167	3.29	1.104	.085
	женски	145	3.70	1.063	.088
	Укупно	312	3.48	1.102	.062
Свирам инструмент	мушки	137	2.31	1.344	.115
	женски	124	2.52	1.352	.121
	Укупно	261	2.41	1.349	.083
Певам	мушки	145	2.73	1.335	.111
	женски	140	3.57	1.304	.110
	Укупно	285	3.14	1.383	.082
Компонујем	мушки	126	1.76	1.062	.095
	женски	119	1.93	1.071	.098
	Укупно	245	1.84	1.068	.068

Табела 14 Разлике у бављењу музичким активностима у односу на пол

4.2. Утицај узраста на музичка интересовања

Тестирањем значајности разлика у музичким интересовањима нисмо добили статистички значајну разлику у интересовању за музику између млађе и старије деце, иако је било мало слабије интересовање старије деце.

4.3. Утицај способности на музичка интересовања

За опште интелектуалне способности се не претпоставља да имају икаквог утицаја на интересовања за музику. По Schellenberg-у, учење и вежбање музике могу да доведу до интелектуалног развоја који се огледа у бољем постигнућу на тестовима G фактора интелигенције, математичких и вербалних способности, па и у побољшању у читању. Он претпоставља да разлог томе лежи у разноликости менталних операција које се одвијају током активног вежбања и учења музике. Неке од њих су: задржавање пажње током дужег времена, декодирање комплексног симболичког система, превођење тог кода у прецизну моторику, памћење других музичких „формула”.

Ні квадрат тестом нису утврђене статистички значајне разлике у интересовању за музику између испитаника различитих интелектуалних способности (табела 15)

ШКОЛА

	f	%
Валидни	100	30.4
безначајно	70	21.3
мало значајно	28	8.5
неодлучан сам	49	14.9
доста значајно	34	10.3
веома значајно	281	85.4
Укупно	48	14.6
Недостаје	329	100.0
Укупно		

Табела 15

Једина подгрупа узорка која се статистички значајно разликује по интелигенцији ($\chi^2 = 9.802$, $df=3$, $p=0.02$) од остатка јесте она група деце која су учествовала на неким музичким такмичењима (табеле 16 и 17). Ово је наравно било очекивано обзиром да на такмичења доспевају махом деца која су интелектуално супериорнија од вршњака.

			УЧЕШЋЕ НА МУЗИЧКОМ КОНКУРСУ - ТАКМИЧЕЊУ		УКУПНО
			да	не	
Raven	Исподпросечни	Број	2	19	21
		Очекивани Број	7.1	13.9	21.0
PM	Просечни	Број	41	94	135
		Очекивани Број	45.8	89.2	135.0
	Надпросечни	Број	41	55	96
		Очекивани Број	32.6	63.4	96.0
	Интелектуално супериорни	Број	25	44	69
		Очекивани Број	23.4	45.6	69.0
Укупно		Број	109	212	321
		Очекивани Број	109.0	212.0	321.0

Табела 16 Кростабулациона табела интелектуалног нивоа испитаника који су учествовали на такмичењима

	Vrednost χ^2	df	Значајност двострана
Пирсонов χ^2	9.802 ^a	3	.020

Табела 17 Ни квадрат тест – интелектуални ниво и учешће на музичком такмичењу

Резултат χ^2 теста нас веома снажно упућује да прихватимо нулту хипотезу истраживања да опште когнитивне способности нису повезане са музичким интересовањима.

4.4. Утицај особина личности на музичка интересовања

Резултати анализе указују на постојање статистички значајних разлика између деце са различитим степеном музичких интересовања на две димензије личности.

На димензији истраживање која одражава степен самоконтроле и организованости, примећено је да су деца са израженијим музичким интересовањима у својим активностима организованија, савеснија и амбициознија. Вероватно су уреднија и педантнија.

Друго место на ком се јавља статистички значајна разлика јесте на димензији агресивност ($F=5.374$, $df=3$, $p=.001$). Овде је та разлика још већа. Могуће је да овој разлици доприноси и чињеница да су девојчице у већој мери заинтересоване за музику, а оне опет показују мањи степен агресивности што има своје како биолошке тако и културолошке основе. Такође, могуће је да се музичким изражавањем на неки начин каналише агесија.

Детаљнији приказ ових разлика дат је у табелама 18 и 19

	N	Аритметичка средина	Стандардна девијација	Стандардна грешка	
ИНКОРПОРАЦИЈА	Незаинтересовани	91	34.07	7.344	0.770
	Просечно заинтересовани	122	33.15	8.603	0.779
	Надпросечно заинтересовани	74	32.18	7.716	0.897
	Високо заинтересовани	22	31.95	8.915	1.901
	Укупно	309	33.10	8.059	0.458
ЗАШТИТА	Незаинтересовани	91	25.70	10.270	1.077
	Просечно заинтересовани	122	26.91	10.473	0.948
	Надпросечно заинтересовани	74	27.22	10.017	1.164
	Високо заинтересовани	23	30.96	8.450	1.762
	Укупно	310	26.93	10.204	0.580
ОРИЈЕНТАЦИЈА	Незаинтересовани	91	25.34	9.800	1.027
	Просечно заинтересовани	122	24.94	10.132	0.917
	Надпросечно заинтересовани	74	25.41	8.805	1.024
	Високо заинтересовани	23	23.83	9.902	2.065
	Укупно	310	25.09	9.677	0.550
ЛИШАВАЊЕ	Незаинтересовани	91	12.62	5.690	0.596
	Просечно заинтересовани	122	14.12	7.306	0.661
	Надпросечно заинтересовани	74	14.00	7.993	0.929
	Високо заинтересовани	23	15.87	9.450	1.970
	Укупно	310	13.78	7.250	0.412
ОДБАЦИВАЊЕ	Незаинтересовани	91	14.09	7.453	0.781
	Просечно заинтересовани	122	12.76	7.671	0.694
	Надпросечно заинтересовани	74	11.64	7.484	0.870
	Високо заинтересовани	23	10.65	7.215	1.504
	Укупно	310	12.73	7.571	0.430
АГРЕСИВНОСТ	Незаинтересовани	91	12.49	7.647	0.802
	Просечно заинтересовани	122	10.51	7.722	0.699
	Надпросечно заинтересовани	74	8.69	8.327	0.968
	Високо заинтересовани	23	6.09	6.822	1.422
	Укупно	310	10.33	7.966	0.452
ИСТРАЖИВАЊЕ	Незаинтересовани	91	17.96	8.597	0.901
	Просечно заинтересовани	122	20.62	10.290	0.932
	Надпросечно заинтересовани	74	22.49	9.996	1.162
	Високо заинтересовани	23	23.43	10.608	2.212
	Укупно	310	20.49	9.905	0.563
РЕПРОДУКЦИЈА	Незаинтересовани	91	34.54	6.595	0.691
	Просечно заинтересовани	122	34.09	8.505	0.770
	Надпросечно заинтересовани	74	33.89	8.322	0.967
	Високо заинтересовани	23	33.04	9.768	2.037
	Укупно	310	34.10	8.018	0.455
ДИСИМУЛАЦИЈА	Незаинтересовани	91	33.75	6.423	0.673
	Просечно заинтересовани	122	33.00	7.935	0.718
	Надпросечно заинтересовани	74	33.05	7.556	0.878
	Високо заинтересовани	23	32.74	9.191	1.916
	Укупно	310	33.21	7.503	0.426

Табела 18 Разлике у особинама личности у односу на степен музичких интересовања

		Сума квадрата	df	Аритметичка средина квадрата	F	Сиг.
ИНКОРПОРАЦИЈА	Између група	177.271	3	59.090	0.909	0.437
	Унутар група	19824.619	305	64.999		
	Укупно	20001.890	308			
ЗАШТИТА	Између група	515.944	3	171.981	1.662	0.175
	Унутар група	31660.494	306	103.466		
	Укупно	32176.439	309			
ОРИЈЕНТАЦИЈА	Између група	52.468	3	17.489	0.185	0.906
	Унутар група	28882.180	306	94.386		
	Укупно	28934.648	309			
ЛИШАВАЊЕ	Између група	241.781	3	80.594	1.541	0.204
	Унутар група	16001.303	306	52.292		
	Укупно	16243.084	309			
ОДБАЦИВАЊЕ	Између група	355.924	3	118.641	2.092	0.101
	Унутар група	17353.769	306	56.712		
	Укупно	17709.694	309			
АГРЕСИВНОСТ	Између група	1043.522	3	347.841	5.734	0.001
	Унутар група	18562.916	306	60.663		
	Укупно	19606.439	309			
ИСТРАЖИВАЊЕ	Између група	1080.869	3	360.290	3.771	0.011
	Унутар група	29234.619	306	95.538		
	Укупно	30315.487	309			
РЕПРОДУКЦИЈА	Између група	46.382	3	15.461	0.239	0.869
	Унутар група	19820.715	306	64.774		
	Укупно	19867.097	309			
ДИСИМУЛАЦИЈА	Између група	38.543	3	12.848	0.226	0.878
	Унутар група	17357.405	306	56.724		
	Укупно	17395.948	309			

Табела 19 Једносмерна анализа варијансе – тестирање значајности разлика у особинама личности у односу на степен музичких интересовања

Нулта хипотеза о непостојању утицаја особина личности на музичка интересовања је одбачена јер смо нашли да се група заинтересованих и група незаинтересованих за музику статистички значајно разликују на 2 димензије личности – истраживању и агресивности.

Овим смо делимично добили потврду алтернативне хипотезе и налазимо да пол и особине личности испитаника утичу на формирање музичких интересовања.

4.5. Утицај знања на музичка интересовања

Резултат хи квадрат теста говори у прилог одбацивања нулте хипотезе истраживања да знање нема утицаја на музичка интересовања. Вредност хи квадрат теста износи 23.05 и значајан је на нивоу статистичке значајности $p < 0.01$ те смо прихватили алтернативну хипотезу нултој која гласи да постоји утицај знања на музичка интересовања.

5. УТИЦАЈ СОЦИО-ДЕМОГРАФСКИХ КАРАКТЕРИСТИКА НА ИНТЕРЕСОВАЊЕ ЗА МУЗИКУ

5.1 Утицај социјалног порекла деце на њихово интересовање за музику

Материјално стање, односно социјално порекло породице се није показало као значајан извор разлика у интересовању за музику ($\chi^2=14,06$, $df=12$, $p=0.296$). (табела 20)

	Степен интересовања за музику				Укупно	
	Незаинтересовани	Просечно заинтересовани	Нагпросечно заинтересовани	Високо заинтересовани		
МАТЕРИЈАЛНО СТАЊЕ ПОРОДИЦЕ	недовољно	0	1	0	1	2
		0.6	0.8	0.5	0.2	2.0
	делимично	7	8	4	3	22
	добро	6.7	8.5	5.2	1.7	22.0
	добро	43	62	29	9	143
	(солидно)	43.6	54.9	33.6	10.9	143.0
	веома добро	34	44	36	9	123
		37.5	47.2	28.9	9.4	123.0
	не могу да проценим	16	11	8	3	38
		11.6	14.6	8.9	2.9	38.0
Укупно	100	126	77	25	328	
	100.0	126.0	77.0	25.0	328.0	

Табела 20 Кростабулациона табела интересовања за музику и материјалног стања породице

Резултат χ^2 теста иде у прилог прихватања нулте хипотезе истраживања о непостојању повезаности социјалног порекла и музичких интересовања ученика основне школе.

5.2 Утицај образовног статуса родитеља на музичка интересовања деце

Мада је вредност хи квадрат теста на граници значајности од 0.05, прихватили смо нулту хипотезу да не постоји утицај образовног статуса родитеља на музичка интересовања њихове деце.

5.3 Утицај занимања родитеља на музичка интересовања њихове деце

Ни квадрат тест не налази статистички значајне разлике између испитаника са различитим степеном интересовања за музику у погледу подручја рада њихових родитеља те се прихвата нулта хипотеза да не постоји повезаност између занимања родитеља и музичких интересовања деце.

Сумирајући налазе везане за утицај социо-демографских карактеристика испитаника на њихова музичка интересовања прихвата се нулта хипотеза о непостојању овакве повезаности.

6. УТИЦАЈ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ЧИНИЛАЦА ШКОЛЕ У ОБЛАСТИ МУЗИЧКЕ ПЕДАГОГИЈЕ НА МУЗИЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА УЧЕНИКА

Деца која сматрају да их наставници подстичу у музичким активностима и стваралаштву показују виши степен интересовања за музику и та је разлика статистички значајна ($\chi^2=11.87$, $df=3$, $p=0.008$).

Ваља бити опрезан код тумачења ове разлике у погледу њеног смера. Наиме, питање је да ли заиста ови подстицаји повољно утичу на развој њихових интересовања, или деца која имају развијенија музичка интересовања процењују ове подстицаје интензивнијима за разлику од осталих.

7. УТИЦАЈ СОЦИЈАЛНИХ ЧИНИЛАЦА НА МУЗИЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА

Као последње питање у упитнику дата је скала процене утицаја социјалних чинилаца на музичка интересовања ученика. Сумирајући чиниоце који су били од пресудне важности за формирање интересовања код високо заинтересоване деце, долазимо до закључка да је на првом месту музичка школа као несумњиво најбитнији извор утицаја на музичка интересовања (табеле 21 и 22). Затим, концерти који делују едукативно. Трећи статистички значајан чинилац утицаја јавља се породица као агенс социјализације ($\chi^2= 26.12$, $df=12$, $p<0.05$). Детаљнији преглед кростабулације ових двеју варијабли имамо у табели 23. Остали чиниоци се нису показали статистички значајним па их нисмо приказивали.

		Степен интересовања за музику				Укупно
		Незаинтересовани	Просечно заинтересовани	Надпросечно заинтересовани	Високо заинтересовани	
МУЗИЧКА ШКОЛА	безначајно	47 45.3	68 59.3	36 38.3	4 12.1	155 155.0
	мало значајно	6 5.6	6 7.3	7 4.7	0 1.5	19 19.0
	неодлучан сам	8 7.3	8 9.6	7 6.2	2 2.0	25 25.0
	доста значајно	5 5.0	6 6.5	3 4.2	3 1.3	17 17.0
	веома значајно	5 7.9	5 10.3	7 6.7	10 2.1	27 27.0
	Укупно	71 71.0	93 93.0	60 60.0	19 19.0	243 243.0

Табела 21 Кростабулациона табела интересовања за музику и процене утицаја музичке школе

	Вредност χ^2	df	Значајност двострана
Пирсонов χ^2	46.012	12	0.000

Табела 22 Ни квадрат тест – интересовање за музику и утицај музичке школе

	Степен интересовања за музику				Укупно	
	Незаинтересовани	Просечно заинтересовани	Надпросечно заинтересовани	Високо заинтересовани		
КОНЦЕРТИ	Безначајно	39 23.1	26 32.2	14 20.7	4 7.0	83 83.0
	мало значајно	17 15.6	22 21.7	10 13.9	7 4.7	56 56.0
	неодлучан сам	9 8.9	15 12.4	6 8.0	2 2.7	32 32.0
	доста значајно	8 16.4	25 22.9	22 14.7	4 5.0	59 59.0
	веома значајно	3 12.0	18 16.7	16 10.7	6 3.6	43 43.0
	Укупно	76 76.0	106 106.0	68 68.0	23 23.0	273 273.0

Табела 23 Кростабулациона табела интересовања за музику и процене утицаја концерата

8. ОСТАЛИ ЧИНИОЦИ МУЗИЧКИХ ИНТЕРЕСОВАЊА

Телевизија и радио као најчешће коришћена средства масовних комуникација су изузетно ефикасни у изградњи и промени ставова што је показано у огромном броју других истраживања. Мада се у нашем истраживању нису показали статистички значајним факторима музичких интересовања (значајност им је веома ниска и граничи се са значајношћу од 0.05) не смемо да занемаримо и њихов утицај обзиром да управо путем њих музика постаје доступна свакоме у свој својој разноликости.

Битан социјални чинилац интересовања јесте и сама породична средина која може веома подстицајно да делује на формирање интересовања уопште, па самим тим и музичких. Тако музички образовани родитељи могу да своју децу заинтересују за музику у много већој мери него што то може школска или вршњачка средина. Што се тиче музичког образовања родитеља 35,3% има музичко образовање. Када и родитељи гаје интересовање за музику, они могу процесима социјализације да пренесу позитивне ставове и емоције према музици, па и да понуде знање и помоћ обезбеђујући тако позитивну климу за развој интересовања за музику код своје деце.

У табели 24. дат је преглед инструмената које свирају родитељи испитаника.

Чланово породице свирају	f	%
Валидни	220	66.9
Клавир	23	7.0
Хармоника	17	5.2
Виолина	6	1.8
Флаута	6	1.8
Гитара	26	7.9
Тамбура	13	4.0
Бубњеви	3	.9
Синтисајзер	5	1.5
Нешто друго	10	3.0
Укупно	329	100.0

Табела 24 Инструменти које свирају чланови породице испитаника

Можемо да закључимо да око једне трећине популације на неки начин препознаје веће интересовање за музику. Хи квадрат тест нам показује да постоји статистички значајна разлика у интересовању за музику између деце чији су родитељи музички образовани и деце чији родитељи нису у смислу више израженог интересовања деце са музички образованим родитељима ($\chi^2=10.05$, $p<0.05$).

Све наведено нас упућује да препознамо важност социјалних чинилаца у формирању и мењању ставова, па самим тим и у изградњи интересовања за музику.

Узимајући у обзир да не можемо упоредити јачину утицаја свих могућих чинилаца обухваћених истраживањем можемо условно одбацити нулту хипотезу и рећи да иако социјални чиниоци можда немају најзначајнији, онда сигурно имају најшири и најразноврснији утицај на изградњу музичких интересовања.

9. ЗАКЉУЧЦИ И ИМПЛИКАЦИЈЕ

Наведене резултате треба сматрати као корисне идеје, мишљења и препоруке за допуну и осавремењавање музичке наставе у школи.

Музика је у нашем друштву само присутна и то на маргинама, а у будућности мора да буде покретач човекове маште и духа, да би могао ићи у корак са временом у разним областима науке у културе. Друштво треба да окупи младе таленте који ће својим новим, свежим идејама и акцијама изборити позицију која озбиљној музици недостаје, те да им обезбеди несметан развој, усавршавање и презентацију својих способности у бројним новим и пуним концертним дворанама, да би она у 21. веку заузимала доминантно место које и заслужује.

Образован човек поред знања везаних за област за коју је професионално везан, треба да поред осталих поседује и знање из области музике, а која укључују основну музичку писменост, а посебно познавање стилских праваца у музичкој уметности, најзначајније композиторе епоха и њихова најпознатија дела и у складу

са могућностима и способностима и свирање једног инструмента, као и учешће у некој музичкој секцији културно-уметничког друштва, ако то омогућава средина у којој живи. Не треба очекивати искључивост и упућивање младих само на озбиљну музику, јер је у основи најбитније да човек зна пронаћи и разликовати вредно од безвредног, копију од оригинала, у оној врсти музике према којој има афинитета.

Да би музика постала навика и потреба, неодвојиви део човековог живота, неопходно је перманентно музичко образовање и упознавање са новим трендовима у музичком стваралаштву, али и коренима народне музичке традиције своје земље и других музичких култура.

Са музиком треба од малена расти, па музичко образовање треба да почиње од предшколских установа. Основне школе треба да буду културни, музички центри у којима се одвијају приредбе, смотре, фестивали, дружења, разговори, дакле места где се са музиком живи.

Квалитети музички образоване личности за 21. век подразумевају да је заљубљеник у музику, да се њом активно бави и у слободном времену (репродуктивно или продуктивно и уз помоћ инструмената), да поседује обим информација о уметности, музици и култури уопште какву у овом тренутку имају такве личности у Европи, да прати догађаје на музичкој позорници Европе и света, са знањем да је свака земља једна коцкица мозаика којег слаже целокупно човечанство и то све у духу хуманизма, знања и среће.

Човек који поседује такво уметничко образовање и ставове може да сагледа уметност као сферу у којој људи могу да комуницирају једни са другима, чак и кроз време и различите културе, да упозна свет у свој његовој јединствености, пуној интересантних супротности, а почеће и да осећа блискост са различитим културама и народима и самим тим ће постати делом света.

Време је најзад да човек на садашњем ступњу научно-технолошког развоја схвати да без обогаћивања личности истинским вредностима и садржајима културе и уметности не може остварити велике домете ни у једној области људског испољавања, као ни одговарајући смисао и квалитет живљења.

THE INFLUENCE OF INDIVIDUAL AND SOCIAL FACTORS ON THE DEVELOPMENT OF MUSICAL INTERESTS OF THE PUPILS IN PRIMARY SCHOOL

Abstract:

The main objective of this study was to establish the conditions and determinants of the emergence of interest among primary school pupils. In accordance with the existing theoretical and empirical literature on the determinants of interest, we started from the assumption that the following factors influence the occurrence of certain types of musical interests, their intensity and range: a) individual personality characteristics (gender, ability, knowledge, age); b) individual socio-demographic characteristics (family background, educational status of parents, occupation of parents, incentives for learning); c) external agents such as active listening to music, visiting concerts, playing a musical instrument, attending music school, singing in a choir, participating in cultural societies. The results show that the musical interest of young people depends on the one hand on individual factors personal preference and affinity for certain areas, and on the other hand on social factors, social opportunities, social conditions and incentives to meet particular needs and interests. Thus, the first hypothesis of the research is that musical interests do not occupy a significant status in the structure of interest of primary school pupils was rejected. We confirmed the alternative hypothesis, that the musical interests cover a significant status in the structure of interest of primary school pupils.

Keywords: musical interests, motivation, intellectual and psychomotor skills, emotional development, family, school, individual and social factors, primary school pupils.

ЛИТЕРАТУРА

1. Блаукопф, К. (1970). *Музика у школи – да ли је заиста потребно музичко васпитање*, Про мусица, бр. 45, Београд.
2. Блекинг, Џ. (1992). *Појам музикалности*, Београд, Нолит.
3. Богуновић, Б. (1988). *Мотивација као чинилац успеха у учењу музике*, Београд, Психологија, 21 (4), стр. 91-99.
4. Бодрoшки, Б. (1997). *Структура и корелати интересовања учесника за наставне предмете*, Нови Сад, Савез педагошких друштава Војводине.
5. Бојановић, Р. (1964). *Дечја интересовања*, Београд, Рад.
6. Брунер, Џ. (1972). *Ток когнитивног развоја*, Психологија, бр. 1-2, Београд.
7. Valentine, C. W. (1962). *The Experimental Psychology of Beauty*, London, Methuen and Co. Ltd.
8. Гајић, О. (1999). *Уметност – моја изабрана стварност*, Нови Сад, Савез педагошких друштава Војводине, стр. 116-117.

9. Dewey, J. (1936). *Интерес и напор и морал и васпитање*, Скопље, „Немања”, стр. 6-7, 13-17, 26.
10. Берманов, Ј. (2005). *Васпитање интересовања*, Нови Сад, Савез педагошких друштва Војводине.
11. Зорман, Ј. (1982). *Утицај социјално-економског стања ученикове породице на школски успех и наставак школовања; у Ковач-Церовић Т. (прир.): Истраживања у педагошкој психологији*, Београд, Савез друштва психолога Србије, стр. 157-165.
12. Ивановић, С. (1983). *Интересовање младих и слободно време*, Београд, Ревизија образовања, бр. 6, стр. 31-39.
13. Јоксимовић, С. (1981). *Чиниоци формирања интересовања у: Интересовања младих ИИЦ ССО Србије*, Београд, Институт друштвених наука.
14. Rousseau, J. J. (1989). *Емил , или о васпитању*, Ваљево – Београд, КУИЗ, „Естетика”, стр. 110.
15. Hallam, S. (2006). *Music psychology in Education*, London, Institute of Education, University of London.